

# CULTURELE KRONIEK

## LITERATUUR

### Een nieuwe dichtersgeneratie

Opmerkelijk verschijnsel in de geschiedenis van de Nederlandse poëzie: in *Twist met ons* treden vier jonge dichters gezamenlijk naar voren. Het zijn bovendien dichters die in de afgelopen jaren en maanden al werden ingehaald als belangrijke vertegenwoordigers van een nieuwe dichtersgeneratie. Het kwartet wordt, met loftrompet, ingeleid door Benno Barnard; ook hij is een vrijwel meteen erkend en gewaardeerd exponent van diezelfde generatie.

Drie van de vier debuteerden eerder afzonderlijk. Dirk van Bastelaere (°1960) publiceerde in 1984 een ongewoon rijpe bundel *Vijf jaar*, en gaf samen met Erik Spinoy (°1960), met wie hij ook kortstondig het tijdschrift *R.i.P.* redigeerde, de bibliofiele bundel *Golden Boys* uit (1985). Spinoy zelf trok de aandacht met *De jagers en de sneeuw* (1986) en Charles Ducal (°1952) werd bij het verschijnen van *Het huwelijk* (1987) meteen „erkend” als een waardig erfgenaam van Willem Elsschot. Vierde lid van het viermanschap, Bernard Dewulf (°1960), publiceerde al gedichten en poëziekritieken in diverse tijdschriften.

*Twist met ons* vormt een verrassend geheel. De verwachtingen, gesteld in de afzonderlijke dichters, worden hier zonder enige twijfel ingelost. Inleider

Barnard formuleert zijn waardering zo:

„Twist met ons! Terwijl de gemiddelde Vlaamse dichter fleemt, hielen likt en zacht is voor elkander (‘Publiceer mij zonder ook maar één komma ter discussie te stellen! Doop je pen in suikerwater en schrijf een van die onleesbare éloges op mij! Omhels mij, fêteer mij, geef mij een Staatsprijs!’), willen deze Vlaamse dichters antwoord, azijn en amok. Alleen al daarom doe ik de hele Patrick Conrad cadeau voor *Pornschlegel*, de hele Hedwig Spielers voor *De hertog en ik* van Charles Ducal, en de gehele Westvlaamse poëzie sedert Gezelle voor die handvol gedichten van Erik Spinoy en Bernard Dewulf”.

Zonder diens impliciete en expliciete particuliere en globale veroordelingen goed te keuren, kan met Barnard worden erkend dat de poëzie van *Twist met ons* van een uitzonderlijk gehalte is. En dat heeft niet alleen te maken met de natuurlijkheid, de vanzelfsprekendheid van het Nederlandse (dus niet: Vlaamse) taalgebruik van de dichters, zoals Barnard aanstipt. De kwaliteit van de bundel hangt ook en vooral samen met het feit dat hier vier zeer verschillende dichterpersoonlijkheden aan het woord zijn die zich elk op hun manier profileren binnen eenzelfde traditie en thematiek.

De traditie waarop ze zich beroepen, is die van M. Nijhoff,

aan wie, zoals Barnard in zijn inleiding meedeelt, de titel van de bundel is ontleend. Opvallend is ook de context zelf waaruit dit vers is geplukt. „Twist met ons, twist met ons, twist niet met mate” is het slotvers van het derde van een reeks sonnetten die Nijhoff heeft opgedragen aan J. Huizinga; ze zijn geïnspireerd door *In de schaduwen van morgen*, een titel die Nijhoff intrigeerde en die hem deed kiezen voor het element *morgen*, voor het optimisme dus boven het pessimisme, voor de strijd, het verzet, de verwachting. Zo ook, ten dele, het *Twist met ons* van de jongste dichtergeneratie: het gezamenlijke optreden kan worden gezien als een soort uitdaging, als een provocerende daad van zelfbevestiging.

Het meest verrassende van de hele bundel is het eerste luik: een lang verhalend gedicht, *Pornschlegel*, van Dirk van Bastelaere. Hier werd inderdaad duidelijk aansluiting gezocht bij Nijhoff (Awater!).

De traditie van de verhalende poëzie werd overigens onlangs ook al door Ed Leeflang nieuw leven ingeblazen. Van Bastelaere componeert echter strakker dan Leeflang. *Pornschlegel* is een indrukwekkend knap werkstuk, waarin het verhaalgebeuren -een man zint op moord - afwisselend via een neutrale waarnemer en via het perspectief van de hoofdfiguur langzaam wordt onthuld. De spanning wordt geleidelijk

gespreid maar toch dwingend opgebouwd en tot het relativerende slot toe volgehouden.

De *Negen gedichten* van Bernard Dewulf zijn van een totaal ander poëtisch gehalte. Deze gedichten, schijnbaar onbewogen momentopnamen, zijn niet verhalend maar registrerend, evocerend. Dewulf schrijft verkortend, intens, sterk geladen en suggestief, met een voorkeur voor verstilling die ook al tot uiting komt in de keuze van zijn „onderwerpen”: het stilleven, het op een schilderij vastgelegd tableau.

De cyclus van Charles Ducal, *De hertog en ik*, sluit niet zozeer formeel als wel thematisch aan bij de gedichten van Dewulf. Wat bij Dewulf preoccupatie met tijd en dood-gaan is, neemt bij Ducal de vorm aan van een nadrukkelijk decadent motief, omdat aan de doodsgedachte een erotische dimensie wordt toegevoegd. Dit is alvast duidelijk in de structurende gedichten *Heksen*, *De hertog en ik* en *Medusa*, die de cyclus respectievelijk inleiden, onderbreken en afsluiten. Het motief van de vrouw als mannenverslindend monster, bekend cliché uit de literatuur van het fin-de-siècle, duikt bij vele eigentijdse „decadenten” weer op. Het vormt een perfect sluitmotief voor de gedichten van Ducal die, zoals eerder in de bundel *Het huwelijk*, ontstaan zijn vanuit de vraag naar de complexe verhouding van de ik-figuur tot zijn vrouw. Liefde wordt hier ervaren als een „koop”, als een „ruilen van gemis”, omdat de werkelijkheid tot routine en gewenning is geworden waartegen de ik zich verzet. Zijn vervreemding en verzet impliceren echter een vlucht in de eenzaamheid en in weer een andere werkelijkheid van een andere, ideale, maar papieren geliefde. De ietwat melancholische, romantische maar afstandelijke belijdenis van Ducal roept een Baudelairiaans *spleen et idéal* op, maar is wars van diens pathetiek. Deze wrange poëzie is overigens eerder te situeren in het verlengde van Van Nijlen dan van Nijhoff.

De afsluitende cyclus, *Oost west*, van Erik Spinoy, is dan weer directer, „realistischer”. Hier staat het kijken centraal, het scherpe waarnemen en registreren van tafereelen buiten in de natuur, maar ook binnen, in een interieur. Het kijken is, letterlijk, inlijsten, d.w.z. vastleggen in precies omlinjende contouren (met terugkerende beelden van lijst, venster, spiegel). De poëtische ervaringswereld van Spinoy is melancholisch maar minder nadrukkelijk somber dan die van de hem in deze bundel voorafgaande dichters. Het slotgedicht van zijn cyclus, en dus meteen ook van de hele bundel, heft zelfs expliciet de overigens zwaar drukkende eenzaamheid en zinloosheid op. Een pointe die in dit van een hoge mate van vakkundigheid getuigend geheel wel niet toevallig zal zijn aangebracht.

*Twist met ons* is een uitzonderlijk rijke bundel en kan alvast worden beschouwd als een belangrijke gebeurtenis in de geschiedenis van de poëzie in ons taalgebied.

Anne Marie Musschoot

DIRK VAN BASTELAERE, BERNARD DEWULF, CHARLES DUCAL, ERIK SPINOY, *Twist met ons*. Met een woord vooraf van Benno Barnard, Den Gulden Engel, Wommelgem, 1987, 68 p.

### De tijd gaat snel, gebruik hem wel

Het was geleden van 1981 dat W.F. Hermans nog een roman had gepubliceerd, nl. *Uit talloos veel miljoenen*, al verschenen er sindsdien nog wel enkele novellen, een essaybundel en een paar lezingen. Maar het bleef wachten tot in 1987 alvorens een nieuwe roman zich aandiende: *Een heilige van de horlogerie* (De Bezige Bij). De hoofdfiguur is de klokkenmaker Constantijn Brueghel, zoon van een naar Frankrijk uitgeweken Nederlander en een Française. Hij studeerde filosofie en schreef een scriptie over Tijd en Duur, waaruit hele paragrafen geciteerd worden bij de aanvang van de roman. Hermans wil zijn lezers alvast doen nadenken over het complexe begrip Tijd, vóór